

MỘT SỐ GIẢI PHÁP VÀ KIẾN NGHỊ VỀ PHƯƠNG PHÁP HỌC TẬP THEO NHÓM DÀNH CHO SINH VIÊN

Trần Thị Kim Trang *

Tóm tắt

Bài viết trình bày một số đề xuất giải pháp và kiến nghị giúp nâng cao hiệu quả học tập theo nhóm trong sinh viên, qua đó phát triển các kỹ năng hợp tác, chia sẻ, tư duy phản biện..., góp phần nâng cao chất lượng học tập cho sinh viên, đáp ứng yêu cầu đào tạo của các trường Đại học.

Từ khóa: một số giải pháp, kiến nghị, nâng cao hiệu quả, học tập theo nhóm, sinh viên.

Abstract

This paper offers some proposals and solutions for enhancing the effect of group working in students, particularly developing their skills in cooperation, sharing and critical thinking. This also enhances their learning quality in order to meet requirements in training of the colleges.

Key Words: some proposals and solutions, enhancing the effect, group working in studying, students.

1. Mở đầu

Ngày nay, học tập theo nhóm vừa là một yêu cầu vừa là một phương pháp học được khuyến khích áp dụng rộng rãi, nhất là đối với sinh viên (SV). Trong xu thế hội nhập của đất nước, vai trò của phương pháp học này càng trở nên quan trọng trong việc góp phần nâng cao hiệu quả học tập của người học nói riêng và chất lượng giáo dục nói chung.

Phương pháp học tập này đã được nhiều nhà khoa học, nhiều tác giả nghiên cứu đề cập đến trong các công trình nghiên cứu khoa học của mình và đã đem lại những đóng góp to lớn với những thành tựu đáng kể, nhằm giúp SV tìm thấy niềm đam mê, hứng thú và chủ động hơn trong quá trình học tập, tích lũy kiến thức, nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo.

2. Nội dung

Trên cơ sở kết quả khảo sát về thực trạng học tập theo nhóm, đối tượng là SV Khoa Khoa học Xã hội và Nhân văn – Trường Đại học Đồng Tháp, chúng tôi đã đề xuất một số giải pháp và kiến nghị nhằm góp phần nâng cao hiệu quả phương pháp học tập theo nhóm của SV.

2.1. Một số giải pháp

2.1.1. Giải pháp 1: Tăng cường các hoạt động nâng cao nhận thức về học tập theo nhóm cho SV

- SV phải tích cực, chủ động tìm hiểu, trang bị các kiến thức về học tập theo nhóm thông qua

sách, báo, internet, ...

- SV phải thường xuyên chủ động trao đổi với các giảng viên về các vấn đề liên quan tới học tập theo nhóm;

- Tổ chức các buổi hội thảo, thảo luận, trao đổi kinh nghiệm về các chủ đề liên quan đến học tập theo nhóm. Đây là cơ hội rất tốt để cho SV nói lên những suy nghĩ, những hiểu biết, những quan điểm, những cách tiếp cận khác nhau của mình, và chia sẻ những kinh nghiệm của bản thân giúp cho mỗi SV có thể làm sáng rõ nhiều vấn đề, mở rộng tầm hiểu biết và học hỏi được nhiều kinh nghiệm hay;

- Mời các chuyên gia về nói chuyện, trao đổi với SV về chủ đề học tập theo nhóm;

- Tích cực tham gia vào các câu lạc bộ học tập, giúp SV vừa nâng cao kiến thức chuyên môn vừa cải thiện kỹ năng làm việc;

- Phổ biến các công trình nghiên cứu khoa học về học tập theo nhóm, làm việc nhóm đến SV. Các công trình nghiên cứu khoa học là thành quả lao động của rất nhiều cá nhân, cung cấp cả cơ sở lý luận lẫn các giải pháp, các biện pháp mang tính ứng dụng cao. Nếu SV được tiếp cận với những sản phẩm nghiên cứu này thì có thể rút ngắn thời gian tìm kiếm, mày mò và nhanh chóng tìm được những phương pháp hay cho riêng mình.

2.1.2. Giải pháp 2 : Tăng cường rèn luyện các kỹ năng học tập theo nhóm

Hiện nay, SV còn thiếu và yếu về các kỹ năng học tập theo nhóm. Chính vì thế cần phải xây dựng quy trình thực hiện các kỹ năng một cách cụ thể, khoa học và logic nhằm giúp cho SV có định hướng rèn luyện các kỹ năng. Điều này sẽ giúp SV tiết kiệm thời gian, công sức, nâng cao chất lượng hiệu quả học tập theo nhóm.

Cần phải xây dựng quy trình thực hiện các kỹ năng sau:

- + Lập kế hoạch hoạt động nhóm
- + Xây dựng nội quy hoạt động nhóm
- + Phân công nhiệm vụ rõ ràng, hợp lý
- + Thảo luận, trao đổi
- + Nghiên cứu tài liệu
- + Chia sẻ trách nhiệm
- + Lắng nghe chủ động, tích cực
- + Chia sẻ thông tin
- + Giải quyết xung đột
- + Tự kiểm tra, đánh giá hoạt động nhóm

Cụ thể như:

Lập kế hoạch hoạt động nhóm cần thực hiện các bước sau:

- + Bước 1: Xác định mục tiêu, nhiệm vụ các công việc cần thực hiện và yêu cầu đạt được của mỗi công việc;
- + Bước 2: Xác định quỹ thời gian mà nhóm có, dựa trên quy định của giảng viên;
- + Bước 3: Phân phối thời gian cho mỗi công việc và sắp xếp thứ tự thực hiện;
- + Bước 4: Kiểm tra lại mức độ hợp lý, tính khả thi của kế hoạch.

Xây dựng nội quy của nhóm:

- + Nội quy của nhóm phải được xây dựng ngay khi nhóm được thành lập, trên cơ sở sự nhất trí của các thành viên trong nhóm;
- + Một bản nội quy cần đảm bảo những nội dung:
 - * Xác định rõ trách nhiệm, quyền hạn của

trưởng nhóm, các thành viên trong nhóm;

* Những quy định về: thời gian, cách thức làm việc, cách thức đánh giá, những hình thức về thưởng – phạt...

2.1.3. Giải pháp 3: Phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ lớp và nhóm trưởng nhóm học tập

Phát huy vai trò của cán bộ lớp và nhóm trưởng nhằm giúp cho việc thiết kế nhóm, quản lý, điều hành hoạt động nhóm khoa học và hiệu quả.

- Đối với cán bộ lớp: Khi giao bài tập nhóm cho SV, các giảng viên dựa vào ý kiến tham mưu của cán bộ lớp để chia nhóm. Vì vậy, cán bộ lớp cần phải phát huy vai trò của mình trong việc tham gia thiết kế các nhóm học tập và hỗ trợ các nhóm trong hoạt động học tập theo nhóm khi cần thiết.

Để thiết kế được các nhóm học tập có hiệu quả, cán bộ lớp cần phải đảm bảo những yêu cầu sau:

+ Số lượng các thành viên trong một nhóm vừa đủ không quá nhỏ cũng không quá lớn, đối với yêu cầu của từng loại công việc, từng loại nhiệm vụ để thiết kế nhóm. Tốt nhất nên thiết kế nhóm từ 3 đến 7 người.

+ Có sự thay đổi các thành viên trong nhóm tùy theo từng môn học, nhiệm vụ của từng loại công việc. Vì một môi trường làm việc mới với những thành viên mới sẽ làm giảm sự nhàm chán, tạo nên hứng thú cho các thành viên trong nhóm. Mặt khác, thay đổi những người cùng cộng tác cũng là cách rèn luyện cho SV khả năng thích ứng và học hỏi được nhiều hơn (vì mỗi người có một thế mạnh, có lượng kiến thức và cách học khác nhau).

+ Việc bố trí, sắp xếp các thành viên trong một nhóm nên theo quy luật “bù trừ”. Tức là đảm bảo các thành viên trong nhóm có cả người học tốt, người học chưa tốt, cả nam và nữ, có sự đan xen giữa các loại tính cách... thuận tiện cho việc trao đổi, hỗ trợ lẫn nhau trong việc thực hiện nhiệm vụ học tập.

- Đối với nhóm trưởng:

+ Lựa chọn nhóm trưởng: Đây là một việc rất quan trọng khi hình thành một nhóm học tập vì nhóm trưởng có vị trí và vai trò rất lớn trong hoạt động của nhóm. Một người nhóm trưởng có

năng lực, năng động, linh hoạt sẽ góp phần không nhỏ đưa đến thành công cho nhóm. Khi lựa chọn nhóm trưởng cần phải căn cứ vào năng lực thực tế của mỗi người, phù hợp với yêu cầu công việc. Tuy nhiên, các thành viên nên luân phiên nhau nắm giữ vai trò nhóm trưởng, bởi vì thay đổi nhóm trưởng nghĩa là thay đổi phong cách quản lý nhóm sẽ tạo nên hứng thú mới cho các thành viên. Hơn nữa, làm nhóm trưởng sẽ là cơ hội cho mỗi SV rèn luyện kỹ năng quản lý.

+ Khi giảng viên nhận xét sản phẩm của nhóm, nhóm trưởng phải đặc biệt chú ý, ghi chép lại những ý kiến của thầy cô, rút ra bài học để điều chỉnh hoạt động của nhóm trong thời gian tiếp theo.

+ Nhóm trưởng cũng cần coi trọng việc tạo mối quan hệ với thầy cô giáo, cán bộ lớp và các nhóm khác nhằm học hỏi kinh nghiệm và trao đổi thông tin khi cần thiết.

2.1.4. Giải pháp 4: Lựa chọn, sử dụng kết hợp các hình thức học tập theo nhóm

Trên thực tế có nhiều hình thức học tập theo nhóm, mỗi hình thức lại phù hợp với những nhiệm vụ học tập khác nhau. Hơn nữa, mỗi hình thức học tập theo nhóm đều có những ưu và nhược điểm riêng. Chính vì thế chúng ta phải có sự lựa chọn, sử dụng kết hợp, linh hoạt các hình thức học tập để đem lại hiệu quả tốt nhất.

Căn cứ vào nội dung, yêu cầu của từng môn học, từng bài học, thời gian tiến hành... để lựa chọn và kết hợp các hình thức hoạt động nhóm cho phù hợp như:

- Đọc sách báo, tài liệu để hiểu rõ về các hình thức học tập theo nhóm (trong phạm vi đề tài chúng tôi chỉ đề cập đến ba hình thức học tập theo nhóm: nhóm đọc, nhóm ngang và nhóm kết hợp) cùng các trường hợp sử dụng chúng đạt hiệu quả:

+ Với hình thức học tập theo *nhóm ngang* nên sử dụng trong các trường hợp: nội dung công việc nhiều, thời gian ít, tính chất công việc không phức tạp.

+ Với hình thức *nhóm đọc* nên sử dụng trong các trường hợp: nội dung công việc ít, tính chất công việc phức tạp, thành viên của nhóm có năng lực.

+ Với hình thức *nhóm kết hợp* nên sử dụng trong các trường hợp: nội dung công việc nhiều, tính chất công việc phức tạp, thời gian nhiều.

- Phân tích tính chất, yêu cầu công việc, quỹ thời gian mà nhóm có được và năng lực của các thành viên, từ đó lựa chọn một hình thức hoạt động nhóm phù hợp.

- Sau khi nhóm đã lựa chọn được hình thức học tập nhóm, nhóm trưởng phối hợp các thành viên tiến hành lập kế hoạch và phân chia công việc cụ thể cho từng thành viên. Học tập nhóm dù theo hình thức nào thì cũng cần sự nỗ lực của nhóm trưởng và các thành viên.

2.1.5. Giải pháp 5: Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin vào hoạt động học tập theo nhóm

Hiện nay, công nghệ thông tin đang phát triển mạnh mẽ, đã và đang đạt được nhiều thành tựu to lớn. Các thành tựu đó có thể ứng dụng rất nhiều trong việc học tập theo nhóm. Nó giúp tiết kiệm thời gian, công sức, nâng cao chất lượng và hiệu quả học tập theo nhóm.

Cụ thể là ứng dụng công nghệ thông tin trong việc nghiên cứu, tìm tài liệu, liên lạc giữa các thành viên trong nhóm, học nhóm online.

- Nghiên cứu, tìm tài liệu bằng internet. Internet cung cấp nguồn tài liệu hết sức phong phú, đa dạng từ các trang web, các bài viết trong một khoảng thời gian ngắn. SV có thể sử dụng các công cụ tìm kiếm khác nhau như: google, yahoo, ...

- Trao đổi, liên lạc thông qua email, chat, giúp SV tiết kiệm được thời gian, giảm thiểu tối đa việc di chuyển.

- Thành lập các nhóm học tập online. Đây là một hình thức học nhóm còn khá mới và chưa được ứng dụng rộng rãi trong SV Khoa KHXH & NV- Trường Đại học Đồng Tháp nói riêng và SV các trường Đại học nói chung. Tuy nhiên, nó là một hình thức nếu được vận dụng tốt thì sẽ mang lại hiệu quả cao. Hình thức này sẽ giúp SV chủ động về mặt thời gian, không phụ thuộc về vị trí địa lý, đồng thời vẫn có thể giao lưu, nói chuyện trực tiếp với nhau giống như hình thức mặt đối mặt. Yêu cầu:

+ Các thành viên phải có một khoảng thời

gian cố định dành cho việc học tập.

- + Có tinh thần kỷ luật cao.
- + Có các phương tiện cần thiết (máy tính, mạng internet,...)
- + Có kiến thức và kỹ năng sử dụng máy tính, khai thác, chia sẻ thông tin trên mạng.

Cách thức thực hiện:

- + Các thành viên lập chat - room.
- + Thống nhất thời gian và chuẩn bị nội dung cần trao đổi.
- + Tiến hành thảo luận, trao đổi qua chat - room. Trong mỗi buổi online sẽ có một người chủ trì điều khiển buổi thảo luận của nhóm. Các thành viên trước khi thảo luận sẽ được phân công tìm hiểu về một vấn đề, sau đó trình bày quan điểm của mình, các thành viên khác đóng góp ý kiến xây dựng. Cuối cùng, người chủ trì sẽ đưa ra kết luận chung nhất.

Trên đây là năm giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động học tập theo nhóm trong SV. Nâng cao hiệu quả học tập theo nhóm sẽ góp phần nâng cao chất lượng học tập cho SV. Năm giải pháp nêu trên có mối quan hệ mật thiết, đan xen, hỗ trợ lẫn nhau và chỉ đem lại hiệu quả cao khi chúng được tiến hành đồng bộ, thống nhất và thường xuyên.

2.2. Khảo nghiệm mức độ cần thiết và tính khả thi của các giải pháp

Để khẳng định mức độ cần thiết và tính khả thi của các giải pháp trên, tôi đã trưng cầu ý kiến của 100 SV Khoa KHXH & NV – Trường ĐH Đồng Tháp và phỏng vấn một số giảng viên. Phương pháp chủ yếu được sử dụng khi trưng cầu ý kiến là phương pháp điều tra bằng phiếu hỏi và phương pháp hỏi chuyên gia.

Kết quả khảo sát mức độ cần thiết và tính khả thi của các giải pháp nâng cao hiệu quả học tập theo nhóm của SV Khoa KHXH & NV – Trường ĐH Đồng Tháp được thể hiện qua bảng sau:

(Đơn vị: %)

TT	Tên giải pháp	Mức độ cần thiết				Tính khả thi			
		Rất cần thiết	Cần thiết	Bình thường	Chưa cần thiết	Rất khả thi	Khả thi	Bình thường	Chưa khả thi
1	Tăng cường các hoạt động nhằm nâng cao nhận thức về học tập theo nhóm	10	84	6	0	14	72	10	4
2	Tăng cường rèn luyện các kỹ năng học tập theo nhóm	11	76	10	3	16	65	15	4
3	Phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ lớp và nhóm trưởng	13	77	9	1	21	68	9	2
4	Lựa chọn, sử dụng kết hợp các hình thức học tập theo nhóm	12	75	12	1	18	67	11	4
5	Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin vào hoạt động học tập theo nhóm.	10	79	8	3	13	75	7	5

Từ kết quả khảo sát trên, chúng tôi rút ra một số kết luận:

1. Các giải pháp nâng cao hiệu quả hoạt động học tập theo nhóm cho SV mà chúng tôi đề xuất là cần thiết, phù hợp và đáp ứng được sự mong muốn

của SV. Kết quả khảo sát mức độ cần thiết của các giải pháp đều ở mức rất cao: giải pháp 1 là 84%; giải pháp 2 là 76%; giải pháp 3 là 77%; giải pháp 4 là 75% và giải pháp 5 là 79%.

2. Kết quả khảo sát cũng cho thấy các biện pháp

trên đều có tính khả thi, có thể thực hiện được cho SV. Tỷ lệ đánh giá tính khả thi của các giải pháp là: giải pháp 5 là 75%; giải pháp 1 là 72%; giải pháp 3 là 68%; giải pháp 4 là 67% và giải pháp 2 là 65%.

Tóm lại, qua nghiên cứu kết quả ở các phiếu điều tra, qua việc phỏng vấn lấy ý kiến và xin ý kiến một số giảng viên chúng tôi thấy rằng: Các giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả học tập theo nhóm của SV cần thiết và có tính khả thi, đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng học tập và hợp tác nhóm của SV.

2.3. Một số kiến nghị

Để kết quả nghiên cứu được ứng dụng trong thực tiễn nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả của học tập theo nhóm trong SV, chúng tôi có một số kiến nghị sau:

2.3.1. Đối với Trường Đại học

- Các Trường Đại học cần có sự đầu tư thích đáng hơn về cơ sở vật chất phục vụ quá trình đào tạo của Trường. Mở rộng và nâng cấp thư viện, các phòng học cũng như việc đầu tư mua mới, bảo dưỡng các thiết bị dạy học một cách khoa học, hiệu quả. Phối hợp chặt chẽ với đội ngũ cán bộ chuyên môn, các giảng viên và SV trong việc sử dụng và bảo quản các thiết bị đó.

- Thường xuyên tổ chức các buổi hội thảo, trao đổi, bàn bạc về phương pháp học tập, đặc biệt là phương pháp học tập theo nhóm cho SV toàn trường thông qua các buổi nói chuyện với các chuyên gia, tạo điều kiện và tổ chức cho SV tham gia sinh hoạt các câu lạc bộ lành mạnh trong từng khoa, trong trường Đại học...

2.3.2. Đối với giảng viên

- Nên nhìn nhận đúng đắn về tầm quan trọng của phương pháp học tập theo nhóm trong SV, để qua đó tổ chức cho SV học tập theo nhóm khi cần thiết, với liều lượng, mức độ hợp lý theo các nội dung, chủ đề phù hợp. Giảng viên nên có các phương pháp và cách thức chia nhóm phù hợp nhất (về số lượng thành viên trong mỗi nhóm, phù hợp với nội dung từng bài tập nhóm,...)

- Trước khi giao bài tập nhóm cho SV, giảng viên cần hướng dẫn cách làm việc nhóm để SV có định hướng trong hoạt động nhóm, đặc biệt là

với những SV mới vào trường, mới làm quen với phương pháp học tập theo nhóm.

- Thông qua phương pháp này, giảng viên cần có sự kiểm tra – đánh giá kết quả hoạt động nhóm một cách rõ ràng, chính xác, công khai và thường xuyên quan tâm đến việc rèn luyện các kỹ năng hoạt động nhóm cho sinh viên cũng như ghi nhận và đánh giá cao năng lực tự đánh giá kết quả hoạt động nhóm của từng nhóm học tập.

2.3.3. Đối với SV

- Các bạn SV cần thay đổi cách tư duy, cách suy nghĩ trong học tập, đặc biệt trong việc học nhóm, không nên có tâm lý ỷ lại và cho rằng đây là công việc tập thể, sẽ tạo nên sức ỳ cho nhóm. Để làm được điều này cần có sự nhìn nhận, đóng góp ý kiến thẳng thắn của nhóm trưởng, của các thành viên tích cực trong nhóm đối với những thành viên không tích cực trong nhóm. Đa số các bạn sợ mất tình cảm bạn bè nên không dám nói ra ý kiến phê bình của mình, tuy nhiên nếu không nói thì dẫn đến hiệu quả làm việc nhóm không cao.

- Giữa các thành viên trong nhóm nên có sự động viên, khen ngợi khi ai đó làm được việc hay, có kết quả tốt, kể cả các bạn không tích cực đóng góp ý kiến thì cũng tìm cách để khen ngợi, khích lệ... Khi mà những thành viên trong nhóm đều tích cực làm việc, hiệu quả làm việc nhóm chắc chắn sẽ cao hơn.

- Mọi thành viên trong nhóm cần phải tôn trọng khi có ai trình bày quan điểm, ý kiến cá nhân. Nhóm trưởng là người thực hiện việc phân tích và tổng hợp để chọn ra các ý kiến hay, phù hợp với nội dung, chủ đề đang thảo luận. Khi phân tích, tổng hợp phải trên tinh thần mọi người cùng bảo vệ ý kiến của bản thân và đồng thời phải trên tinh thần cùng lắng nghe và tiếp thu. Tránh gây căng thẳng thậm chí xung đột, mất đoàn kết.

- Mỗi thành viên trong nhóm phải tự tin hơn, chủ động hơn khi đưa ra quan điểm, ý kiến và cần phải tôn trọng thành viên nào đó đang phát biểu hoặc đưa ra ý kiến cho nhóm. Mọi người trong nhóm không nên quá coi trọng việc ai giỏi hơn ai. Đây là yếu tố chính khiến các SV thường không dám đưa ra ý kiến của mình. Vì thế, mỗi thành viên cần thay đổi cách suy nghĩ thì sẽ trở nên chủ động hơn trong quá trình làm việc nhóm. Nếu việc này

được cải thiện thì hiệu quả làm việc nhóm của SV sẽ được cải thiện đáng kể.

- Trong quy tắc làm việc nhóm, vị trí nhóm trưởng phải thường xuyên xoay vòng để mọi người trong nhóm đều có cơ hội làm nhóm trưởng theo đúng sở trường, năng lực của mình, phù hợp với nội dung đang nghiên cứu. Đồng thời, khi có đề tài cần thuyết trình thì các thành viên trong nhóm cùng lên thuyết trình. Như thế, giảng viên sẽ đánh giá cao tinh thần làm việc nhóm của mọi người trong nhóm. Góp phần cải thiện hiệu quả làm việc nhóm, tạo cho bản thân một thói quen tích cực để

khi ra trường có thể hòa nhập vào môi trường làm việc với cộng đồng, với xã hội một cách tự tin.

3. Kết luận

SV Trường Đại học nói chung, SV Khoa KHXH & NV - Trường ĐH Đồng Tháp nói riêng đã được làm quen với phương pháp học tập theo nhóm. Do yêu cầu và đòi hỏi của chương trình, nội dung, phương pháp giáo dục bậc đại học nên học tập theo nhóm là cần thiết, phù hợp với đặc điểm hoạt động giảng dạy của giảng viên và học tập của SV.

Tài liệu tham khảo

Bí quyết làm việc - học tập theo nhóm, <http://www.teen.vn/>

Đặng Danh Ngọc. *Phương pháp làm việc nhóm dưới góc nhìn của sinh viên*, <http://www.bulletin.vnu.edu.vn/>

Đặng Vũ Hoạt. 2006. *Lý luận dạy học Đại học*. NXB Đại học Sư phạm. Hà Nội.

Kỹ năng làm việc theo nhóm. <http://www.kynang.edu.vn/>

Nguyễn Kỳ (chủ biên). 1995. *Phương pháp giáo dục tích cực lấy người học làm trung tâm*. NXB Giáo dục. Hà Nội.

Nguyễn Thị Tuyết Hạnh. 2009. *Tài liệu bài giảng Khoa học quản lý giáo dục 2*. Học viện Quản lý Giáo dục. Hà Nội.

Tập thể tác giả. 1998. *Nguyễn Ngọc Quang, Nhà sư phạm - Người góp phần đổi mới lý luận dạy học*. Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.

Thân Hương (tổng hợp). *Phương pháp học nhóm*. <http://www.hocmai.vn>